

**НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-
АДМІНІСТРУВАННЯ**

Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

**Методичні рекомендації з підготовки здобувача
до практичних занять**

з дисципліни «Організація і методика аудиту»

для здобувачів 1 курсу

**спеціальності спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(освітньо-професійна програма «Облік і аудит»)**

(шифр та назва напрямку (спеціальності) підготовки)

Укладачі: к.е.н., доцент Бондаренко
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. викладача)

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри фінансів, обліку та оподаткування
(повна назва кафедри)

Протокол № 11 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Тетяна КОСОВА

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації з підготовки здобувача до практичних занять з дисципліни «Організація і методика аудиту» розраховані для здобувачів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» (освітньо-професійна програма «Облік і аудит»).

Метою курсу є розкриття суті аудиту, зумовленості його виникнення, призначення, змісту, організації аудиторської діяльності, експертиз видів діяльності економічних систем, надання допомоги у вигляді рекомендацій та консультацій підприємств з питань виробничо-фінансової діяльності.

Програма курсу «Організація і методика аудиту» передбачає вивчення правових основ здійснення аудиторської діяльності в Україні, створення системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів власника, вивчення організаційних і методологічних питань перевірок.

Здобувачі повинні вміти складати робочі документи з проведення аудиту, знати порядок проведення перевірок і надання інших аудиторських послуг, права і обов'язки аудиторських фірм, відповідальність аудиторів та аудиторських фірм, проводити перевірки окремих видів діяльності і ресурсів, складати проміжні і загальні аудиторські звіти, письмові записи, пояснення, проекти наказів, розпоряджень по результатам аудиторських і контрольних дій.

МОДУЛЬ 1 «ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАДАННЯ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ»

Практичне заняття 1.1.

Аудиторська перевірка необоротних активів та інвестицій.

План

1. Мета й завдання аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій
2. Особливості нормативної бази аудиту необоротних активів
3. Об'єкти аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій
4. Аудит необоротних активів і капітальних інвестицій

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Вивчивши цю тему здобувачі повинні знати:

- ✓ мету аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ завдання аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ які нормативні документи регулюють відображення основних засобів у податковому і бухгалтерському обліку;
- ✓ відмінності між податковим і бухгалтерським обліком основних засобів;
- ✓ об'єкти аудиторського дослідження при аудиті необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ доказові джерела інформації з аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ які аудиторські процедури необхідно виконувати на ознайомчому етапі;
- ✓ які питання вносити до тесту внутрішнього контролю необоротних активів;
- ✓ із чого складається аудиторський ризик та як його зменшити при аудиті необоротних активів;
- ✓ як проводити тестування системи обліку необоротних активів;

- ✓ як підготувати програму аудиту основних засобів;
- ✓ перелік аудиторських процедур основного стану аудиту основних засобів;
- ✓ як здійснювати перевірку права власності на необоротні активи;
- ✓ як здійснювати перевірку правильності віднесення активів до основних засобів;
- ✓ як виконувати фізичну перевірку необоротних активів;
- ✓ як виконувати перевірку відповідності даних синтетичного та аналітичного обліку;
- ✓ як виконувати перевірку правильності відображення в обліку операцій, пов'язаних із рухом основних засобів;
- ✓ як перевіряти оцінку основних засобів;
- ✓ як здійснювати перевірку повноти оприбуткування основних засобів;
- ✓ як здійснювати аудит списання основних засобів;
- ✓ які аудиторські процедури слід виконувати при аудиті витрат на ремонти;
- ✓ як здійснювати аудит амортизаційних відрахувань;
- ✓ як здійснювати аудит переоцінки основних засобів;
- ✓ як виконувати аналіз ефективності використання основних засобів;
- ✓ як здійснювати аудит нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

На основі набутих знань здобувачі повинні вміти:

- ✓ сформулювати мету аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ визначити завдання аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ визначити особливості аудиту необоротних активів із метою проведення перевірки операцій із необоротними засобами по суті;
- ✓ визначити основні відмінності відображення операцій із необоротними активами в податковому і бухгалтерському обліку;
- ✓ визначити об'єкти аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій;
- ✓ виконувати тести внутрішнього контролю і системи обліку необоротних активів

- ✓ визначати ризик контролю та обліку, давати їм оцінку;
- ✓ встановлювати ризик виявлення та розраховувати аудиторський ризик;
- ✓ складати програму аудиту необоротних активів;
- ✓ виконувати перевірку наявності документів на право власності на об'єкті необоротних активів;
- ✓ виконувати перевірку правильності віднесення активів до основних засобів;
- ✓ виконувати фізичну перевірку основних засобів;
- ✓ виконувати перевірку відповідності даних синтетичного й аналітичного обліку
- ✓ виконувати перевірку руху основних засобів;
- ✓ перевіряти питання оренди та витрат на ремонт;
- ✓ перевіряти правильність нарахування амортизації;
- ✓ виконувати перевірку справедливої вартості, правильності розрахунку індексу переоцінки, правильності визначення переоціненої вартості та зносу;
- ✓ виконувати аналіз ефективності використання необоротних активів;
- ✓ виконувати аудит нематеріальних активів.

Метою аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій є об'єктивний збір і оцінка свідчень про економічні дії і події з необоротними засобами і капітальними інвестиціями з метою встановлення ступеня відповідності цих тверджень прийнятим нормам податкового і бухгалтерського обліку та надання результатів перевірки зацікавленим користувачам.

Аудит необоротних активів є невід'ємною частиною загального аудиту суб'єкта господарювання. Метою аудиторської перевірки основних засобів є підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності:

- початкової вартості основних засобів;
- сум нарахованої амортизації необоротних активів;
- операцій, пов'язаних із рухом необоротних активів у періоді, що перевіряється;
- витрат на поліпшення основних засобів та ремонти;
- результатів переоцінки;
- капітальних інвестицій;
- нематеріальних активів;

- інших питань.

У зв'язку зі значним обсягом інформації варто поділити завдання на три групи: завдання аудиту основних засобів; нематеріальних активів; капітальних інвестицій, - і перевірку проводити за цими напрямками.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Яка мета аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій?
 2. Які завдання аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій?
 3. Які Ви знаєте нормативні документи, що регулюють відображення основних засобів у податковому і бухгалтерському обліку?
 4. Які відмінності між податковим і бухгалтерським обліком основних засобів?
 5. Назвіть об'єкти аудиторського дослідження при аудиті необоротних активів і капітальних інвестицій.
- Які є доказові джерела інформації з аудиту необоротних активів і капітальних інвестицій?

Практичне заняття 1.2.

Аудит запасів і незавершеного будівництва.

План

1. Мета, предмет і об'єкти аудиту запасів.
2. Нормативно-правове забезпечення аудиту запасів.
3. Джерела аудиторських доказів перевірки запасів.
4. План та програма аудиту запасів.
5. Методика аудиту запасів.
6. Типові та можливі порушення обліку запасів.
7. Мета і завдання аудиту запасів.
8. Нормативно-правове забезпечення аудиту запасів.
9. Джерела аудиторських доказів перевірки запасів.
10. Методика аудиту запасів.
11. Типові та можливі порушення обліку запасів (за видами запасів).

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Вивчивши цю тему здобувачі повинні знати:

- ✓ мету і завдання аудиту виробничих запасів;
- ✓ особливості нормативної бази виробничих запасів;
- ✓ поняття запасів;
- ✓ класифікацію запасів для потреб бухгалтерського обліку;
- ✓ як оцінюють запаси;
- ✓ із чого складається первісна вартість запасів;
- ✓ поняття чистої вартості запасів;
- ✓ методи оцінки запасів при їх списанні;
- ✓ предмет аудиту виробничих запасів;
- ✓ об'єкти аудиту виробничих запасів;
- ✓ предметну область аудиторського дослідження запасів;
- ✓ перелік основних складових облікової політики в частині обліку виробничих запасів;
 - ✓ інформаційні потоки облікової інформації з руху виробничих запасів;
 - ✓ які питання необхідно вивчити у клієнта з метою оцінки систем внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку;
 - ✓ як складати програму аудиту виробничих запасів;
 - ✓ як перевіряти відповідність залишків та оборотів у регістрах обліку;
 - ✓ подальші дії аудитора в разі виявлення розходжень між даними Головної книги, регістрів синтетичного й аналітичного обліку;
 - ✓ як документально оформити результати зіставлення залишків і оборотів виробничих запасів у різних регістрах обліку;
 - ✓ як використовувати глибинні тести контролю в разі встановлення розходжень між даними різних регістрів обліку;
 - ✓ які питання треба дослідити при перевірці стану збереження запасів;
 - ✓ як перевіряти повноту оприбуткування, правильності списання, оцінки та обліку запасів;
 - ✓ як проводити перевірку дотримання податкового законодавства у господарських операціях із запасами;
 - ✓ типові помилки і порушення в обліку запасів;
 - ✓ перелік робочої документації аудитора з аудиту виробничих запасів;

- ✓ як використовувати вибірковий спосіб організації аудиту виробничих запасів;
 - ✓ послідовність вибіркового дослідження;
 - ✓ основні методи відбору інформації;
 - ✓ вплив неефективної вибірки на ефективність аудиту.
- На основі набутих знань здобувачі повинні вміти:
- ✓ сформулювати мету аудиту виробничих запасів;
 - ✓ визначати основні завдання виробничих запасів;
 - ✓ користуватися нормативною базою з метою проведення аудиту виробничих запасів;
 - ✓ класифікувати запаси для цілей бухгалтерського обліку;
 - ✓ перевіряти правильність оцінки запасів;
 - ✓ визначати предмет та об'єкти аудиту виробничих запасів;
 - ✓ визначати предметну область аудиторського дослідження запасів;
 - ✓ перевіряти відповідність облікової політики клієнта в частині виробничих запасів чинному законодавству та її дотримання клієнтом;
 - ✓ встановлювати інформаційні потоки облікової інформації з руху виробничих запасів;
 - ✓ проводити контроль і давати оцінку системі внутрішнього контролю та бухгалтерського обліку виробничих запасів;
 - ✓ складати програму аудиту виробничих запасів;
 - ✓ перевіряти відповідність залишків та оборотів у Головній книзі і в регістрах синтетичного й аналітичного обліку;
 - ✓ приймати правильне рішення в разі встановлення розходжень між даними Головної книги і регістрів синтетичного й аналітичного обліку в частині виробничих запасів;
 - ✓ проводити перевірку стану збереження виробничих запасів;
 - ✓ перевіряти повноту оприбуткування та правильність списання виробничих запасів;
 - ✓ перевіряти правильність застосованої оцінки виробничих запасів;
 - ✓ перевіряти дотримання податкового законодавства в операціях із виробничими запасами;
 - ✓ використовувати вибірковий спосіб організації аудиту виробничих запасів;

- ✓ аналізувати вплив неефективної вибірки на ефективність аудиту виробничих запасів;
- ✓ скласти робочі та підсумкові документи за результатами аудиту виробничих запасів.

Перед вивченням підтеми «Запаси» слід пригадати, які групи об'єктів відносяться до запасів, визначення цих складових і критерії їх визнання.

На початку вивчення підтеми необхідно розглянути мету і з'ясувати завдання аудиту саме запасів. Наступним слід визначити нормативно-правову документацію і законодавчі акти, які розглядають особливості ведення обліку за об'єктами перевірки. Після цього потрібно з'ясувати джерела аудиторських доказів перевірки запасів.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Методика аудиту виробничих запасів підприємства.
2. Методика аудиту малоцінних та швидкозношуваних предметів.
3. Методика аудиту прямих витрат на виробництво.
4. Методика аудиту браку у виробництві.
5. Методика аудиту напівфабрикатів.
6. Методика аудиту готової продукції.
7. Методика аудиту продукції сільськогосподарського виробництва.
8. Методика аудиту товарів.

Практичне заняття 1.3

Контроль аудитором грошових коштів і дебіторської заборгованості.

План

1. Особливості нормативної бази готівково-розрахункових операцій
2. Внутрішній та зовнішній контроль за дотриманням порядку ведення операцій із готівкою
3. Аудит готівково-розрахункових операцій
4. Мета і завдання аудиту безготівкових розрахунків
5. Особливості нормативної бази
6. Предметна область аудиторського дослідження

7. Аудит безготівкових розрахунків
8. Аудит дебіторської заборгованості
9. Методика аудиту розрахунків з вітчизняними покупцями.
10. Методика аудиту розрахунків з іноземними покупцями.
11. Методика формування та використання резерву сумнівних боргів.
12. Методика аудиту короткострокових векселів одержаних, типові та можливі порушення.
13. Методика аудиту поточних фінансових інвестицій, типові та можливі порушення.
14. Методика аудиту розрахунків з різними дебіторами, типові та можливі порушення.
15. Джерела аудиторських доказів короткострокових векселів одержаних.
16. Джерела аудиторських доказів поточних фінансових інвестицій.
17. Джерела аудиторських доказів розрахунків з різними дебіторами (за видами різних дебіторів).
18. Мета, предмет і об'єкти аудиту грошових коштів.
19. Нормативно-правове забезпечення аудиту грошових коштів.
20. Джерела аудиторських доказів перевірки грошових коштів.
21. План та програма аудиту грошових коштів.
22. Методика аудиту грошових коштів.
23. Типові та можливі порушення обліку грошових коштів.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Вивчивши цю тему здобувачі повинні знати:

- ✓ мету аудиту готівкових та безготівкових розрахунків;
- ✓ завдання аудиту готівкових та безготівкових розрахунків;
- ✓ яким нормативним документом регулюється порядок відкриття рахунків у банках;
- ✓ яким нормативним документом регулюється порядок проведення готівкових та безготівкових розрахунків;
- ✓ форми розрахунків;
- ✓ послідовність проведення платежів із поточних рахунків;
- ✓ порядок проведення розрахунків в іноземній валюті;

- ✓ критерії визнання активом дебіторської заборгованості;
- ✓ рахунки бухгалтерського обліку, на яких відображають інформацію по безготівкових розрахунках;
- ✓ схему відображення інформації про рух грошових коштів;
- ✓ порядок відображення та узагальнення в бухгалтерському обліку інформації про розрахунки векселями;
- ✓ класифікацію договорів за Цивільним кодексом;
- ✓ класифікацію дебіторської заборгованості;
- ✓ класифікацію кредиторської заборгованості;
- ✓ як отримати й узагальнити інформацію про наявність рахунків клієнта в банках;
- ✓ як проводити аудит внутрішнього контролю безготівкових розрахунків та системи бухгалтерського обліку;
- ✓ завдання аудиту внутрішнього контролю безготівкових розрахунків;
- ✓ як обирати метод організації аудиторської перевірки безготівкових розрахунків;
- ✓ як скласти програму аудиту безготівкових розрахунків;
- ✓ як проводити запит про підтвердження залишків на поточних рахунках;
- ✓ як перевіряти відповідність залишків та оборотів грошових коштів у реєстрах синтетичного й аналітичного обліку;
- ✓ як перевіряти банківські документи на відповідність;
- ✓ особливості перевірки залишків грошових коштів у іноземній валюті;
- ✓ як проводити тестування системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості та зобов'язань;
- ✓ як скласти програму аудиту дебіторської заборгованості та зобов'язань;
- ✓ послідовність проведення аудиту дебіторської заборгованості й зобов'язань.

На основі набутих знань здобувачі повинні вміти:

- ✓ здійснювати контроль за дотриманням порядку ведення операцій з готівкою;
- ✓ перевіряти ведення касової книги та касових документів;
- ✓ перевіряти оприбуткування надходжень готівки;
- ✓ перевіряти дотримання встановлених лімітів каси;
- ✓ перевіряти цільове використання готівки;

- ✓ перевіряти видачу значних сум готівки;
- ✓ перевіряти витрачання готівки з виручки на виплати, пов'язані з оплатою праці;
- ✓ перевіряти дотримання порядку видачі готівки під звіт та її використання;
- ✓ перевіряти дотримання граничних обмежень на здійснення готівкових розрахунків;
- ✓ вивчати та оцінювати стан внутрішнього контролю за рухом та збереженням грошових коштів та інших цінностей у касі;
- ✓ враховувати можливі порушення обліку касових операцій;
- ✓ визначати мету й завдання аудиту безготівкових розрахунків;
- ✓ користуватися нормативними документами, що регулюють безготівкові розрахунки, при проведенні аудиту;
- ✓ класифікувати форми безготівкових розрахунків у національній та іноземній валюті;
- ✓ перевіряти дотримання клієнтом критеріїв визнання активом дебіторської заборгованості;
- ✓ класифікувати безготівкові розрахунки;
- ✓ класифікувати рахунки в банках для зберігання коштів суб'єктів господарювання;
- ✓ класифікувати договори за Цивільним кодексом;
- ✓ класифікувати дебіторську заборгованість;
- ✓ отримувати й узагальнювати інформацію про рахунки клієнта в банках;
- ✓ проводити аудит внутрішнього контролю безготівкових розрахунків;
- ✓ обирати необхідний метод організації аудиторської перевірки безготівкових розрахунків;
- ✓ складати програму аудиту безготівкових розрахунків;
- ✓ перевіряти відповідність залишків та оборотів грошових коштів у реєстрах синтетичного й аналітичного обліку;
- ✓ перевіряти банківські документи на відповідність;
- ✓ проводити тестування внутрішнього контролю дебіторської заборгованості та зобов'язань;
- ✓ визначати найтипівіші помилки та факти зловживань щодо дебіторської заборгованості;

✓ визначати алгоритм аудиту дебіторської заборгованості та зобов'язань.

Перед вивченням підтеми «Аудит дебіторської заборгованості» слід пригадати, які групи об'єктів належать до дебіторської заборгованості, визначення цих складових та критерії їх визнання.

На початку підтеми необхідно розглянути мету та з'ясувати завдання аудиту дебіторської заборгованості, потім визначити нормативно-правову документацію та законодавчі акти, які розглядають особливості ведення обліку за об'єктами перевірки. Далі необхідно з'ясувати джерела аудиторських доказів дебіторської заборгованості.

Значну увагу слід приділити опису методики проведення аудиторської перевірки дебіторської заборгованості, яка є послідовним викладенням (загальним текстом без використання таблиці) змісту складеної перед цим програми аудиту.

На останок необхідно визначити типові та можливі порушення обліку дебіторської заборгованості, з якими може зустрітися аудитор у процесі перевірки.

Значну увагу слід приділити опису методики проведення аудиторської перевірки грошових коштів, яка є послідовним викладенням (загальним текстом без використання таблиці) змісту складеної перед цим програми аудиту.

Наостанок необхідно визначити типові та можливі порушення обліку грошових коштів, з якими може зустрітися аудитор у процесі перевірки.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Яким нормативним документом регулюються касові операції?
2. Які встановлено обмеження по готівкових розрахунках?
3. Які санкції застосовуються до підприємств у разі перевищення граничної суми готівкових розрахунків?
4. Що є метою аудиту безготівкових розрахунків?
5. Які завдання стоять перед аудитором безготівкових розрахунків?
6. Яким нормативним документом регулюється порядок відкриття рахунків у банках?
7. Як суб'єкт господарювання обирає банк для зберігання

своїх коштів і здійснення безготівкових розрахунків?

8. Як регулюються відносини між суб'єктом господарювання і банком?

9. Яким нормативним документом встановлено порядок проведення розрахунків у національній валюті?

10. Які Ви знаєте форми розрахунків у національній валюті?

11. За відсутності (недостатності) грошей на рахунку суб'єкта господарювання та за наявності одночасно кількох розрахункових документів які платежі є пріоритетними?

12. Назвіть форми розрахунків в іноземній валюті.

13. Які критерії визнання активом дебіторської заборгованості?

14. Яка дебіторська заборгованість визначається оборотним активом?

15. Які Ви знаєте форми безготівкових розрахунків?

16. Які рахунки для суб'єктів господарювання можуть бути відкриті в банках?

17. Які рахунки передбачені Планом рахунків для відображення бухгалтерського обліку наявності та руху грошових коштів?

18. Мета, предмет і об'єкти аудиту дебіторської заборгованості.

19. Нормативно-правове забезпечення аудиту дебіторської заборгованості.

20. Джерела аудиторських доказів перевірки дебіторської заборгованості.

21. Програма аудиту дебіторської заборгованості.

22. Методика аудиту дебіторської заборгованості.

23. Типові та можливі порушення обліку дебіторської заборгованості.

24. Мета і завдання аудиту дебіторської заборгованості.

25. Нормативно-правове забезпечення аудиту дебіторської заборгованості.

26. Джерела аудиторських доказів перевірки дебіторської заборгованості.

27. Мета і завдання аудиту грошових коштів.

28. Нормативно-правове забезпечення аудиту грошових коштів.

29. Джерела аудиторських доказів перевірки грошових коштів.
30. Методика аудиту грошових коштів.
31. Типові та можливі порушення обліку грошових коштів.

Практичне заняття 1.4.

Аудит установчих документів, облікової політики та власного капіталу підприємства.

План

1. Заключний етап перевірки, його суть і зміст.
2. Аудиторська думка та аудиторський звіт.
3. Зміна форми і змісту аудиторського звіту при висловлені модифікованої думки аудитора, вимоги до їх складання
4. Аудиторський звіт при виконанні спеціального завдання.
5. Оцінка результатів аудиту та порядок зберігання підсумкових документів.
6. Подальші події.
7. Звітність аудиторських фірм за результатами аудиту та за результатами діяльності.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Вивчивши цю тему здобувачі повинні знати:

- ✓ мету аудиту установчих документів і власного капіталу;
- ✓ завдання аудиту власного капіталу;
- ✓ визначення власного капіталу;
- ✓ складові власного капіталу;
- ✓ нормативні документи, що регламентують порядок створення в Україні підприємства, його реєстрації, ліквідації, реорганізації, провадження підприємницької діяльності;
- ✓ нормативні документи, що регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з питань власного капіталу;
- ✓ основні відмінності формування статутного фонду підприємств різних форм власності;
- ✓ предметну область дослідження установчих документів і власного капіталу;
- ✓ види робіт і процедури аудиту власного капіталу;

✓ як провести тестування системи внутрішнього контролю установчих документів і власного капіталу;

✓ як складати програму аудиту установчих документів і власного капіталу;

✓ які типові помилки і факти обману встановлюють при аудиті установчих документів і власного капіталу;

✓ як у робочому документі згрупувати виявлені помилки і факти шахрайства;

✓ як підготувати підсумкову документацію за результатами аудиту.

На основі набутих знань здобувачі повинні вміти:

✓ визначати мету аудиту установчих документів і власного капіталу;

✓ визначати завдання аудиту установчих документів і власного капіталу;

✓ давати визначення власного капіталу і його складових;

✓ користуватися нормативними документами, що регламентують порядок створення підприємства, його реєстрації, ліквідації, реорганізації, провадження підприємницької діяльності;

✓ користуватися нормативними документами, що регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з питань власного капіталу;

✓ користуватися Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» і Міжнародними стандартами аудиту при здійсненні перевірки установчих документів і власного капіталу;

✓ користуватися предметною галуззю дослідження установчих документів і

✓ власного капіталу;

✓ визначати види робіт, що підлягають перевірці;

✓ визначати процедури аудиту власного капіталу;

✓ складати тест внутрішнього контролю установчих документів і власного капіталу;

✓ обрати метод організації перевірки;

✓ складати програму аудиту установчих документів і власного капіталу;

✓ складати робочі й підсумкові документи за результатами аудиту.

Аудит власного капіталу проводиться з метою підтвердження аудиторським висновком інформації про власний капітал, його структуру та зміни у власному капіталі, що сталися протягом звітнього періоду. Перевірці піддають інформацію про власний капітал, яка відображена у фінансовій звітності, Головній книзі, регістрах синтетичного й аналітичного обліку, в первинних документах та інших джерелах інформації.

Шляхом проведення аудиту власного капіталу можуть бути встановлені порушення, типовими з яких є такі:

- кредитовий залишок по рахунку 40 не відповідає сумі статутного капіталу, затвердженого в установчих документах;
- необґрунтоване збільшення статутного капіталу за рахунок завищення вартості матеріальних цінностей, нематеріальних активів, які вносяться до статутного капіталу;
- невнесення чи неповне внесення засновниками часток до статутного капіталу;
- несвоєчасне внесення змін до реєстру акціонерів;"
- несвоєчасне оформлення вибуття і приймання нових засновників, акціонерів;
- невіплати дивідендів за привілейованими акціями;
- неправильне визначення часток, які вносяться засновниками до статутного капіталу;
- неправильне визначення часток, які підлягають вилученню засновниками зі статутного капіталу;
- відсутні підтверджуючі документи по здійснених фінансово-господарських операціях;
- недооформлені й прострочені документи;
- необумовлене виправлення записів у документах без необхідних підстав;
- відсутність оригіналів чи засвідчених у відповідності із законодавством копій документів;
- фіктивні документи та операції;
- невідображення здійснених операцій;
- провадження діяльності без ліцензії;
- неправильне обчислення податку на доходи (прибуток);
- невиконання вимог нормативних документів;
- інші відхилення від норм.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте нормативні документи, що регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності з питань власного капіталу.

2. Які основні відмінності формування статутного капіталу підприємств різних форм власності?

3. Назвіть порядок проведення аудиту власного капіталу підприємства.

Практичне заняття 1.5

Аудит довгострокових і короткострокових зобов'язань підприємства.

План

1. Мета, предмет і об'єкти аудиту зобов'язань
2. Нормативно-правове забезпечення аудиту зобов'язань
3. Джерела аудиторських доказів перевірки зобов'язань
4. Програма аудиту зобов'язань
5. Методика аудиту довгострокових зобов'язань підприємства.
6. Методика аудиту короткострокових зобов'язань підприємства
7. Методика аудиту розрахунків з різними кредиторами.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Вивчивши цю тему здобувачі повинні знати:

✓ мету аудиту довгострокових та короткострокових зобов'язань;

✓ нормативно-правове забезпечення аудиту зобов'язань;

✓ джерела аудиторських доказів перевірки зобов'язань;

✓ зміст та структуру програму аудиту зобов'язань;

✓ методика аудиту довгострокових зобов'язань підприємства;

✓ методика аудиту короткострокових зобов'язань підприємства;

✓ методика аудиту розрахунків з різними кредиторами;

На основі набутих знань здобувачі повинні вміти:

- ✓ сформулювати мету і завдання аудиту довгострокових та короткострокових зобов'язань;
- ✓ уміти користуватися нормативними документами з метою визначення бази
- ✓ використовувати джерела аудиторських доказів перевірки зобов'язань;
- ✓ проводити аудит довгострокових та короткострокових зобов'язань.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Методика аудиту довгострокових зобов'язань підприємства.
2. Методика аудиту короткострокових зобов'язань підприємства
3. Методика аудиту розрахунків з різними кредиторами.

Практичне заняття 1.6

Аудиторська перевірка податкових розрахунків і платежів.

План

1. Джерела аудиторських доказів розрахунків за податками й платежами.
2. Методика аудиту розрахунків за податками й платежами, типові та можливі порушення.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Вивчивши цю тему здобувачі повинні знати:

- ✓ мету аудиту розрахунків із бюджетом;
- ✓ у чому суть властивого ризику аудиту розрахунків із бюджетом;
- ✓ перелік загальнодержавних податків і зборів;
- ✓ перелік місцевих податків і зборів;
- ✓ основні та функціональні завдання аудиту розрахунків із бюджетом;
- ✓ склад предметної області досліджень;
- ✓ який рахунок бухгалтерського обліку використовують при перевірці розрахунків із бюджетом;

- ✓ для яких податків застосовується поняття «перша з подій»;
 - ✓ етапи перевірки розрахунків із бюджетом.
- На основі набутих знань здобувачі повинні вміти:
- ✓ сформулювати мету і завдання аудиту розрахунків із бюджетом;
 - ✓ уміти користуватися нормативними документами з метою визначення бази
 - ✓ оподаткування, ставки податку, застосування пільг, нарахування та оплати податків і зборів;
 - ✓ перевіряти правильність нарахування за конкретними даними сум податків і зборів;
 - ✓ визначати предметну область досліджень при перевірці:
 - податку на прибуток;
 - ПДВ;
 - акцизного податку;
 - податку з доходів фізичної особи;
 - інших податків і зборів;
 - ✓ визначати перелік податків і зборів, які сплачує клієнт;
 - ✓ перевіряти повноту нарахування і своєчасність сплати податків і зборів;
 - ✓ перевіряти правильність відображення в бухгалтерському обліку розрахунків із бюджетом.

Запитання та завдання для самоконтролю:

4. Методика проведення аудиту податку на прибуток.
5. Методика проведення аудиту податку на додану вартість.
6. Методика проведення аудиту акцизного податку.
7. Методика проведення аудиту податку на доходи фізичних осіб.

Практичне заняття 1.7

Аудиторський контроль праці та її оплати.

План

1. Методика аудиту особового складу.
2. Методика аудиту використання робочого часу.

3. Методика аудиту документів з прийому продукції (робіт, послуг) та розрахунку нарахування заробітної плати за відрядною формою.

4. Методика аудиту документів з обліку відпрацьованого часу та нарахування оплати праці за погодинною формою.

5. Методика аудиту документів з обліку нарахування оплати праці за іншими формами.

6. Методика перевірки нарахування оплати праці за різними рахунками обліку витрат.

7. Методика перевірки нарахування та виплати лікарняних.

8. Методика перевірки нарахування та виплати відпускних.

9. Методика перевірки інших нарахувань та виплат.

10. Методика аудиту утримань із заробітної плати, пільг та визначення суми «до видачі».

11. Методика аудиту розрахунків з оплати праці, депонованої заробітної плати.

12. Методика аудиту розрахунково-платіжних відомостей та інших документів щодо нарахування та видачі заробітної плати.

13. Методика аудиту звітності з праці.

14. Програма аудиту розрахунків з оплати праці.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Завданнями аудиту зобов'язань у цілому є:

- дотримання нормативно-правових актів щодо нарахування оплати праці;

- правильність нарахування заробітної плати, відповідність її обсягам та розцінкам за відрядною формою;

- правильність, повнота та своєчасність здійснення утримань з усіх видів оплати праці та категорій працівників за відповідний період;

- правильність, повнота та своєчасність здійснення відрахувань за всіма видами оплати праці за відповідний період;

- своєчасність видачі заробітної плати працівникам та правильність розрахунків за депонентами;

- правильність відображення зобов'язань у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Мета практичного заняття - визначення джерел аудиторських доказів перевірки зобов'язань, набуття навичок зі складання програми аудиту зобов'язань з оплати праці та розрахунків за соціальним страхуванням, оволодіння методичними прийомами та процедурами аудиту зобов'язань з оплати праці та розрахунків за соціальним страхуванням.

Мета аудиту розрахунків з оплати праці відповідно до МСА 200 «Ціль і основні принципи аудиту фінансової звітності» полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про розрахунки з оплати праці.

Питання оплати праці регулюється такими нормативними документами:

- Кодексом законів України про працю;
- Законом України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 108/95-ВР. зі змінами і доповненнями:
 - Порядком обчислення середньої заробітної плати, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.95 р. № 100, зі змінами і доповненнями;
 - Податковим кодексом України, затвердженим 02.12.2010 р. № 2755-VI, зі змінами і доповненнями.
- Законом України «Про відпустки» від 15.11.99 р. зі змінами і доповненнями;
- Порядком обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1266.

Нарахування, виплата й облік оплати праці мають проводити згідно з чинним законодавством нормативними та інструктивними матеріалами, які регулюють трудові відносини.

Основними завданнями аудиту розрахунків і оплат праці є:

- контроль за дотриманням чинного законодавства щодо розрахунків з оплати праці:
 - встановлення правильності укладання трудових угод;
 - перевірка правильності здійснення нормування праці та її оплати:
- перевірка ефективності системи внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці:

- перевірка виплат заробітної плати за трудовими угодами на достовірність відображення в їх обліку;
- перевірка правильності розрахунку розмірів основної і додаткової оплати праці та премій:
- визначення дотримання встановленого порядку віднесення витрат на оплат) праці на собівартість продукції:
- з'ясування законності та повноти утримань із заробітної плати та інших виплат працівникам;
- перевірка правильності визначення розміру сукупного доходу, що підлягає оподаткуванню, а також повноти й правильності проведених по закінченні року перерахунків прибуткового податку, відповідних нарахувань чи утримань:
- перевірка дотримання порядку депонування заробітної плати та своєчасності перерахування депонованих сум після закінчення строку позовної давності;
- встановлення правильності створення резерву оплати відпусток;
- перевірка достовірності показників звітності підприємства в частині відображення показників оплати праці.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Наведіть перелік нормативних документів, що регламентують трудові відносини між найманими працівниками і роботодавцями.
2. Сформулюйте мету і завдання аудиту дотримання трудового законодавства та розрахунків з оплати праці.
3. Який Закон України є базовим із питань оплати праці?
4. Яким чином держава регулює питання оплати праці?
5. Яким документом регулюються соціально-трудова відносини між найманими працівниками й адміністрацією?
6. Назвіть основні положення колективного договору.

Практичне заняття 1.8

Аудит витрат і собівартості продукції. Аудит формування доходів і фінансових результатів.

План

1. Мета, предмет і об'єкти аудиту витрат і собівартості продукції.

2. Нормативно-правове забезпечення аудиту витрат і собівартості продукції.
3. Джерела аудиторських доказів перевірки витрат і собівартості продукції.
4. Програма аудиту витрат і собівартості продукції.
5. Методика аудиту витрат і собівартості продукції.
6. Типові та можливі порушення обліку витрат і собівартості продукції.
7. Мета, предмет і об'єкти аудиту доходів і фінансових результатів.
8. Нормативно-правове забезпечення аудиту доходів і фінансових результатів.
9. Джерела аудиторських доказів перевірки доходів і фінансових результатів.
10. Програма аудиту доходів і фінансових результатів.
11. Методика аудиту доходів і фінансових результатів.
12. Типові та можливі порушення обліку доходів і фінансових результатів.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Мета аудиту витрат - зібрати достатні та прийнятні докази для формування думки аудитора щодо достовірності, об'єктивності та законності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності витрат і собівартості продукції, а також установити дотримання підприємством вимог НП(С)БО 16 «Витрати».

Предмет аудиту витрат і собівартості продукції - господарські процеси та операції, пов'язані з накопиченням та списанням витрат діяльності.

Об'єктами аудиту витрат і собівартості продукції:

- Елементи облікової політики
- НП(С)БО, якими керується підприємство при веденні обліку витрат, доходів і фінансових результатів;
- номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також будова аналітичних рахунків з обліку витрат, доходів і фінансових результатів;
- розмежування витрат за кожною класифікаційною групою витрат від звичайної діяльності;

- критерії оцінювання витрат;
- умови визнання витрат від реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг;
- умови визнання витрат від іншої операційної діяльності;
- перелік статей інших операційних витрат.
- первинні документи з обліку витрат і собівартості продукції.
- Операції з обліку:
 - собівартості реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг;
 - витрат періоду за складовими;
 - витрат за елементами;
 - фінансових витрат;
 - витрат від участі в капіталі;
 - інших витрат;

Інформація про порушення ведення в обліку, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, звітах аудиторів.

Мета аудиту доходів і фінансових результатів - зібрати достатні та прийнятні докази для формування думки аудитора щодо достовірності, об'єктивності та законності відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності витрат, доходів та фінансових результатів, а також установити дотримання підприємством вимог НП(С)БО 15 «Дохід».

Предмет аудиту доходів і фінансових результатів - господарські процеси та операції, пов'язані з визначенням доходів та фінансових результатів діяльності, а також відносини, що виникають при цьому в середини підприємств та за його межами.

Об'єктами аудиту доходів і фінансових результатів можуть бути:

- Елементи облікової політики
- НП(С)БО, якими керується підприємство при веденні обліку доходів і фінансових результатів;
- номенклатура робочих бухгалтерських рахунків, а також будова аналітичних рахунків з обліку доходів і фінансових результатів;
- визначення методу визнання доходів;

- розмежування доходу за кожною класифікаційною групою доходів від звичайної діяльності;
- критерії оцінювання доходів;
- умови визнання доходу від реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг;
- умови визнання доходу від операцій, пов'язаних з цільовим фінансуванням;
- умови визнання доходу від використання активів іншими підприємствами;
- первинні документи з обліку доходів і фінансових результатів.
- Операції з обліку:
 - доходу від реалізації продукції, товарів, виконання робіт, надання послуг;
 - інших операційних доходів; доходів від участі в капіталі;
 - інших фінансових доходів;
 - фінансових результатів за видами діяльності.
 - Записи в первинних документах, регістрах обліку та у звітності.

Інформація про порушення ведення в обліку, зловживання, які знайшли документальне підтвердження в актах ревізії, перевірок, звітах аудиторів.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Методика аудиту собівартості реалізації.
2. Методика аудиту витрат періоду.
3. Методика аудиту витрат від операційної діяльності.
4. Методика аудиту фінансових витрат.
5. Методика аудиту витрат від участі в капіталі та інших витрат.
6. Методика аудиту податку на прибуток.
7. Методика аудиту фінансових результатів від операційної діяльності.
8. Методика аудиту фінансового результату до оподаткування.
9. Методика аудиту чистого фінансового результату.
10. Методика аудиту сукупного доходу.

Практичне заняття 1.9

Завершення аудиторської перевірки та узагальнення результатів аудиту фінансової звітності.

План

13. Порядок проведення заключного етапу аудиту.
14. Узагальнення результатів аудиту фінансової звітності.
15. Нормативно-законодавча база для узагальнення результатів аудиту.

Література: [1-18].

Методичні рекомендації

Заключний етап аудиту присвячений обговоренню робочих документів аудитора, його звітам та їх опрацюванню, а також обґрунтуванню відповідного аудиторського висновку. Тому аудитор керується МСА 700–799 «Аудиторські висновки та звітність».

Метою МСА 700 «Висновок незалежного аудитора щодо повного пакету фінансових звітів загального призначення» є визначення основних положень і надання рекомендацій щодо форми та змісту аудиторського висновку фінансової звітності суб'єкта господарювання, який складено незалежним аудитором. Згідно з міжнародними стандартами аудиту (наприклад, МСА 500–599 «Аудиторські докази»), ЗУ «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудитор повинен проаналізувати й оцінити отримані аудиторські докази для формування свого висновку про перевірену фінансову звітність. Порядок формування аудиторських висновків, які надаються в результаті аудиторської перевірки звітів суб'єкта господарювання, наступний:

- менеджер повинен зібрати (в асистентів та молодших аудиторів) робочі документи, що стосуються усіх об'єктів аудиту та проаналізувати їх;
- вибрати з цих документів докази для підтвердження (або не підтвердження) достовірності фінансових звітів у всіх суттєвих аспектах;
- надати головному аудитору зведений робочий документ – контрольний лист або огляд робочих документів;

- головний аудитор повинен визначити умови (обставини), рівень суттєвості та їх вплив на вибір видів аудиторського висновку.

Аудиторський звіт призначений для широкого кола користувачів (власників підприємств, їх керівників, працюючих колективів, акціонерів, ради директорів, кредиторів, інвесторів та інших). Його оприлюднення свідчить про те, що фінансовий звіт суб'єкта господарювання як у цілому, так і в усіх частинах відповідає чинному законодавству України, методології ведення фінансового обліку, визначеної внутрішнім регламентом облікової політики підприємства, і є достовірним. З окремих питань аудиту можна посилатися на вимоги чинних нормативних документів, таких, як ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», план рахунків бухгалтерського обліку актів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку – НП(С)БО.

Сутність висновку полягає в підтвердженні (письмово) думки аудитора про достовірність фінансових звітів, відповідність їх чинному законодавству України.

В кінці аудиторської перевірки виокремлюють узагальнюючий завершальний етап, на якому на підставі попередньо зібраних даних аудиторських доказів складається Звіт про проведену аудиторську перевірку та аудиторський висновок про достовірність перевіреної звітності підприємства. Для цього аудитор має переглянути всі файли свого аудиторського дос'є, визначити ступінь виконання записаних в плані та програмі аудиту аудиторських процедур, переконатись в обґрунтованості зроблених висновків. За необхідності складається список питань для обговорення з клієнтом.

Запитання та завдання для самоконтролю:

11. Робоча документація аудиту для складання аудиторського звіту.
12. Порядок складання аудиторського звіту.
13. Порядок складання аудиторського дос'є.
14. Порядок і терміни зберігання узагальнених документів аудиту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 14.06.2023).
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 14.06.2023).
3. Положення про сертифікацію аудиторів: Рішенням Аудиторської палати України від 27 листопада 1997 року № 60/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr8_6230-07#Text (дата звернення: 14.06.2023).
4. Міжнародні стандарти аудиту. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit> (дата звернення: 14.06.2023).
5. Бержанір І.А. Організація і методика аудиту: навч. посіб. для закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. 326 с.
6. Бондаренко О.М., Чайковська Т.С. Аудит необоротних активів на авіаційному підприємстві. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал «Економіка. Фінанси. Право». Випуск 4/1'2020. К.: «Аналітик», 2020. - с.14-17.
7. Бондаренко О.М., Масюк І.І. Методика проведення аудиту, формування та списання дебіторської та кредиторської заборгованості. Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал «Економіка. Фінанси. Право». Випуск 7'2020. К.: «Аналітик», 2020. с.10-14.
8. Бондаренко О.М., Руденко Л.О. Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1382> DOI: 10.32782/2524-0072/2022-39-39.
9. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

10. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

11. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

12. Податковий кодекс України, затверджений 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

13. Про оплату праці: Закон України від 24.03.95 р. № 108/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

14. Про відпустки: Закон України від 5.11.1996 р. № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

15. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 14.06.2023).

16. Дерев'янка С.І., Кузик Н.П., Олійник С.О., Ганяйло О.М. Аудит: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 380 с.

17. Рядська В.В., Петраков Я.В. Аудит: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 416 с.

18. Грушко В.І., Брадул О.М., Шепелюк В.А., Ільїна С.Б., Юнацький М.О., Хорошенко А.П., Брадул Т.В. Аудит: підручник. К.: Ліра-К, 2021. 324 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.ligazakon.ua>
3. <http://www.sfs.gov.ua/>
4. <http://www.apob.org.ua>
5. <https://www.apu.com.ua>
6. <https://spilka-audit.org.ua>
7. <https://www.vobu.ua/>